تفاوت نسخه‌ی توحید و عیون اخبار الرضا علیه السلام

اولی که من این خطبه را در توحید دیدم، عبارت را رفتم و برگشتم: «ولم يغب عن علمه شيء فيعلم بحيثية ...». «یُعلم» بخوانیم یا «یَعلم» بخوانیم؟؛ تعلیقه‌ی مرحوم آسید هاشم را دیدم. ایشان برای نشر این کتاب خیلی زحمت کشیده‌اند. تعلیقات خوبی دارند. تعلیقه‌ی ایشان را دیدم. آسید هاشم تهرانی از علمای بزرگ تهران بودند. کتب متعددی دارند. شرح تجریدی دارند. خیلی کتاب دارند. در باغ بهشت قم در کنار زوجه‌ی خود مدفون هستند. رحمة اللّه علیه. منظور این‌که تعلیقه‌ی ایشان را دیدم؛ همین‌طور این‌که چه وجوهی هست در ذهن من برقرار بود. بعد به بحارالانوار آمدم. ولی بین دو مطالعه، فاصله افتاده بود. وقتی به بحارالانوار آمدم، دیدم مطلب تا آخر صاف جلو رفت. یعنی اصلاً من وجوهی به ذهن آمد و همین‌طور صاف تا آخر رفت. گفتم چطور شد؟! من که در آن جا می‌خواندم ذهنم این قدر گیر کرد؛ برو و برگرد! اما وقتی بحارالانوار را خواندم، صاف تا آخر رفت. واقعاً گفتم چطور شد؟! برگشتم؛ گفتم در توحید چطور شد؟ نسخه فرق داشت که در بحارالانوار مطلب واضح و کالشمس جلو رفت، اما در اینجا اینطور نیست. دیدم بله، کلمه‌ی «علمه» در اینجا اضافه شده است. همین کلمه‌ی «علمه» در عیون اخبار الرضا علیه السلام نیست. مرحوم مجلسی در بحارالانوار که آورده‌اند، اصلاً اشاره نکرده‌اند که نسخه‌ی «علمه» در اینجا هست. طبق عیون آورده‌اند. البته شاید توحید ایشان کلمه‌ی «علمه» نداشته است. باید بیشتر بررسی کنیم. الآن خیلی حاضر الذهن نیستم که نسخه‌ی توحید مرحوم مجلسی به چه صورت بوده است. اشاره کرده‌اند یا نکرده‌اند. خیلی جالب بود وقتی کلمه‌ی «علمه» را بر می‌داریم، اصلاً عبارت صاف می‌شود. کلمه‌ی «علمه» که می‌آید، آن وقت مشکل می‌شود که چطور بخوانیم.

حال در ابتدا بنده کلمه‌ی «علمه» را می‌آورم و با تعلیقه‌ی مرحوم آسید هشام ببینیم چطور باید معنا شود. «لم یغب عن علمه شیء»: هیچ شیای از علم خداوند متعال غایب نیست. خدای متعال به همه چیز علم دارد. «فیعلم بحیثیة»؛ چون غایب نیست، پس علم خداوند هم به نحو حیثیت نیست.

شاگرد: «بحیثیته» است.

استاد: «بحیثیته» در عیون اخبار الرضا علیه السلام است. در اینجا حق با توحید است. حال این را بعداً بررسی می‌کنیم. البته تا اندازه‌ای که به ذهن ما می‌آید. گمان من این است که عبارت صاف است.

قبلش این است: «لم يخل منه مكان فيدرك بأينية، ولا له شبه مثال فيوصف بكيفية»؛ در نسخه‌ی عیون دارد: «شبح مثال». در اینجا به «ه» است و در آن نسخه با «ح» است. خُب، نزدیک هم است. «شبه مثال» و «شبح مثال». نسخه‌ها به این صورت مختلف‌اند. «فیوصف بکیفیة»، در آن

جا «کیفیتہ» دارد. «ولم يغب عن علمہ شيء فيُعلم بحيثيۃ»، در بحارالانوار کہ بہ این صورت بود، تا خواندم دیدم صاف است. اصلاً ہیچ مشکلی ندارد. حالا نمیدانم چطور شدہ است.

بازبینی #1
ایجاد شدہ 22 ژوئیہ 2024 15:13:18 توسط ... .
بہ روزرسانی شدہ 22 ژوئیہ 2024 15:55:44 توسط ... .